

SOCIALE EN BURGERSCHAPSCOMPETENTIE

Algemene vorming op het einde van de derde graad secundair onderwijs

Voor de sociale en burgerschapscompetentie is het niet zinvol te werken met strikt onderscheiden niveaus. Een aantal competenties zijn zo generiek dat het volstaat om één niveau voor alle leerlingen te definiëren, namelijk het **basisniveau**. Elke leerling beheerst op het einde van de derde graad elke sleutelcompetentie op een niveau dat hem in staat stelt autonoom en verantwoordelijk te functioneren binnen de meest voorkomende maatschappelijke contexten.

Bepaalde leerlingen zullen op het einde van het secundair onderwijs het zelfredzaamheidsniveau (**opstapniveau**) behalen. Door levenslang te leren kunnen zij op een later tijdstip het basisniveau behalen via verschillende situaties en contexten.

Sommige leerlingen hebben nood aan een verdere uitdieping van een bepaalde doelstelling of doelstellingen. Het basisniveau kan voor hen overschreden worden via het **verdiepende niveau**.

Hieronder vindt u ter illustratie een uitgewerkt voorbeeld van bovenstaande sleutelcompetentie dat slechts een aanzet is en dat op een later tijdstip, na overleg met verschillende actoren, een definitieve vorm zal aannemen.

Definitie “Sociale competentie”

Deze competenties omvatten persoonlijke, interpersoonlijke en interculturele competentie. Het betreft vormen van gedrag die een persoon in staat stellen efficiënt, constructief te participeren en conflicten op te lossen in het sociale leven in interactie met anderen (binnen persoonlijke, familiale of publieke contexten).

Algemene doelen	Opstapniveau	Basisniveau	Verdiepend niveau
Samenhang individueel gedrag en samenleving begrijpen.	Begrijpen dat gedrag beïnvloed wordt door de omgeving en omgekeerd.	Algemeen geaccepteerde gedragscodes en omgangsvormen begrijpen binnen verschillende samenlevingen.	De dynamiek in leef- en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen begrijpen.

Algemene doelen	Opstapniveau	Basisniveau	Verdiepend niveau
Vertrouwd zijn met (basis)begrippen rond cultuur en maatschappij.		Op de hoogte zijn van basisbegrippen m.b.t. individuen, groepen, samenleving en cultuur en de historische evolutie van deze concepten.	Inzichten ontwikkelen m.b.t. cultuur in samenhang van mens, maatschappij en geschiedenis.
Inzichten ontwikkelen rond gezondheid.	Het belang van gezond leven, hygiëne, gezonde voeding beseffen.	Kennis hebben van en inzicht hebben in de manier waarop gezondheid, hygiëne en voeding het welzijn verhoogt.	Kennis hebben van en inzicht hebben in gezondheid en gezondheidspatronen en hun belang in het dagelijks leven en in professionele situaties.
Omgaan met interculturaliteit.	Het belang kennen van de interculturele dimensie in dagelijks leven en samenleving.	De interculturele dimensie begrijpen in Europese en andere samenlevingen.	De dynamiek in leef- en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere culturen onderkennen. Invloed van andere culturen op eigen cultuur beschrijven kennen en analyseren.
Voeren van basiscommunicatie.	De eigen communicatie bevragen. Communicatie trachten aan te passen aan de situatie.	Constructief communiceren in verschillende sociale situaties.	Constructief communiceren en reflecteren op vormen communicatie binnen verschillende doelgroepen en professionele contexten.
Empatische communiceren.	Vertrouwen in mensen ontwikkelen.	Empatisch communiceren door rekening te houden met de situatie, opvattingen en emoties van anderen.	Aangepast communiceren volgens positie en rol. Ontwikkelen van inlevingsvermogen. Hanteren van het gegeven dat het bekleden van bepaalde posities verantwoordelijkheden met zich meebrengt die het gedrag en opvattingen bepalen.

Algemene doelen	Opstapniveau	Basisniveau	Verdiepend niveau
Hanteren van conflictbeheersing.	Vaardigheid om eigen frustratie te uiten op een constructieve manier.	Constructieve oplossingen voor conflicten vinden.	Constructieve oplossingen voor conflicten vinden binnen diverse professionele contexten.
Scheiding privé en werk respecteren.		Uit elkaar houden van professionele en persoonlijke levenssferen en problemen van de éne sfeer niet in de andere binnenbrengen.	Beroepsgeheim of beroepsdeontologie in verband met vertrouwelijke communicatie hanteren.
In verdraagzaamheid omgaan met diversiteit.	Verschillen accepteren en omgaan om met verscheidenheid binnen de eigen leefwereld en op school.	Verschillen accepteren en belang hechten aan respect binnen relatie. Constructief omgaan met verschillen tussen mensen en levensopvattingen.	Rekening houden rekening met ontwikkelingen bij zichzelf en bij anderen, in samenleving en wereld; Ontwikkelen van een eigen identiteit als authentiek individu, behorend tot verschillende groepen. Zich verdiepen in opvattingen, levensvisies, gewoonten en gebruiken van anderen. Anderen tegemoet treden met respect voor identiteit en anders zijn. De geweldloze confrontatie vanuit de eigen identiteit niet schuwen. Actief verkennen van de eigen grenzen van tolerantie.

Definitie “Burgerschapscompetentie”

Burgerschapscompetenties stellen personen in staat volledig deel te nemen aan het leven als burger, dankzij kennis van sociale en politieke begrippen en structuren en een actieve en democratische participatie.

Algemene doelen	Opstapniveau	Basisniveau	Verdiepend niveau
Kennis hebben van rechten en grondwet.		Kennis hebben van burgerrechten en grondwet en van de reikwijdte van het bestuur.	Begrijpen van de taken en verantwoordelijkheden van organisaties/overheden die van belang zijn voor het beleid op lokaal, regionaal, nationaal, Europees en internationaal niveau.
Inzicht hebben in een democratie en de universele rechten.		Begrijpen van begrippen als democratie, burgerschap en van de internationale overeenkomsten daarover.	<p>Inzien hoe een democratisch beleid het algemeen belang nastreeft en rekening houdt met ideeën, standpunten en belangen van verschillende betrokkenen.</p> <p>Het samenleven in ons democratisch bestel vergelijken met het samenleven onder andere regeringsvormen.</p> <p>Het belang en dynamisch karakter aan van mensen- en kinderrechten inzien.</p>

Algemene doelen	Opstapniveau	Basisniveau	Verdiepend niveau
<p>Inzicht hebben in de maatschappij en geschiedenis.</p>		<p>Kennis van de belangrijkste gebeurtenissen, trends en sleutelfiguren in de nationale, Europese en wereldgeschiedenis, de huidige Europese situatie en zijn bureu.</p> <p>Kennis van emigratie en immigratie en minderheden in Europa en de wereld.</p>	<p>De eigen opvatting met de verschillende opvattingen over welzijn en verdeling van welvaart vergelijken.</p> <p>Inzien hoe de mondialisering voordeelen, problemen en conflicten inhoudt.</p> <p>Bij duurzaamheidsvraagstukken de verwevenheid tussen economische, sociale en ecologische aspecten en herkennen de invloed van techniek en beleid.</p>
<p>Deelnemen aan een duurzaam milieubeleid en -zorg.</p>		<p>Participeren aan milieubeleid en milieuzorg op school.</p>	<p>Inzicht hebben in en meewerken aan duurzame oplossingen om de lokale en globale leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren.</p>
<p>Participeren.</p>	<p>Inspraak, participatie en besluitvorming toepassen in reële schoolse situaties.</p> <p>Stemmen in verkiezingen.</p>	<p>Deelnemen aan gemeenschapsactiviteiten binnen de samenleving en binnen de school.</p>	<p>Actief en bewust deelnemen aan besluitvorming in en opbouw van de samenleving op nationaal en mondiaal niveau.</p>
<p>Solidair handelen.</p>	<p>Solidariteit tonen in nabije en schoolse situaties.</p>	<p>Solidariteit tonen door geïnteresseerd te zijn in en het helpen bij het oplossen van problemen binnen de samenleving.</p>	<p>Verantwoordelijkheid nemen op voor het eigen handelen, in relaties met anderen en in de samenleving.</p>

Algemene doelen	Opstapniveau	Basisniveau	Verdiepend niveau
			<p>Het belang tonen van sociale samenhang en solidariteit. Zoeken naar mogelijkheden om solidariteit tussen mensen en groepen van mensen te verhogen.</p>
<p>Als democratisch burger handelen.</p>	<p>Democratie respecteren.</p>	<p>Bewustzijn van burgerschap. Bereid zijn om deel te nemen aan de democratische maatschappij op verschillende niveaus.</p>	<p>Verantwoordelijkheid opnemen om democratisch burgerschap en bewustzijn te vergroten.</p>
<p>Waardenbewust leven.</p>	<p>Waarden en normen belangrijk vinden en ze respecteren.</p>	<p>Bereid zijn tot het respecteren van de waarden voor zichzelf en van anderen. Waardering en begrip van verschillen tussen waardensystemen van verschillende religieuze en etnische groeperingen.</p>	<p>Een eigen waardenkader opbouwen en ernaar handelen vanuit eigen overtuigingen en inzichten in open dialoog met de waarden van anderen.</p>
<p>Mensenrechten en gelijkheid respecteren.</p>	<p>Mensenrecht en gelijkheid van mensen respecteren.</p>	<p>Accepteren van mensenrechten en gelijkheid als basis voor solidariteit en verantwoordelijkheid in moderne democratische samenlevingen van Europa. Accepteren van gelijkheid tussen man en vrouw.</p>	<p>Verantwoordelijkheid opnemen met de bedoeling om mensenrechten te implementeren gelijkheid te bewerkstelligen.</p>